

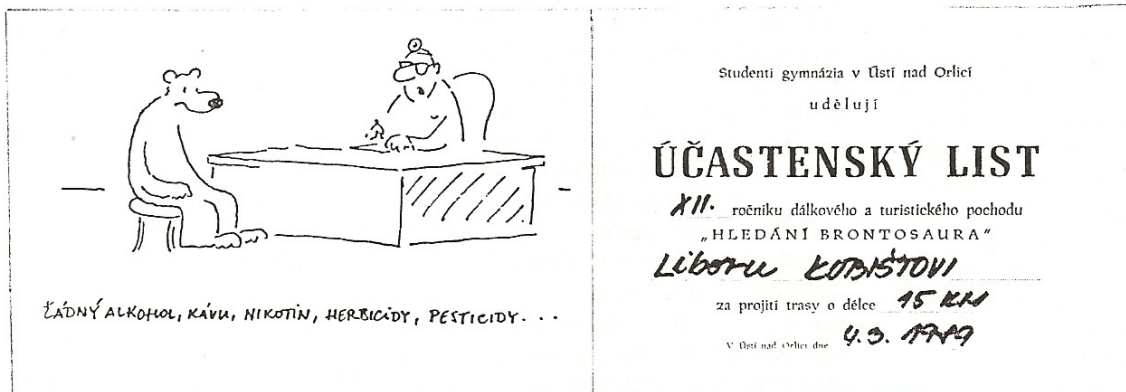

Sborové listy

Příloha Příležitostníku Sboru pro záchranu hradu Lanšperka

Číslo 6

březen 1998

Po dlouhou dobu oba pochody doprovázely i kresby V. Jiráňky (účastenský list z r. 1989)

Z historie pochodů "Hledání brontosaura" a "Setkání v lesích"

Podle dochovaných materiálů i svědectví pamětníků se první ročník "Brontosaura" konal 18.3.1978 a "Setkání" poprvé odstartovalo 1.12.1979. Pořadatelství se ujali studenti Gymnázia v Ústí nad Orlicí za podpory hnutí Brontosaurus a redakce časopisu Mladý svět. Trasy byly postupně přizpůsobeny pochodníkům všech věkových kategorií a výkonnostních skupin (nejkratší trasy 6 - 8 km, nejdelší 50 - 56 km).

Účastníci pochodů už od pátku přijížděli do Ústí, ubytovali se v tělocvičně vedle gymnázia (sokolovně) a v sobotu i v neděli vyráželi na pochod. V pátek a v sobotu večer se společně zpívalo a hrálo na různé hudební nástroje, někdy přijížděli i profesionální písničkáři. V neděli odpoledne se pak stovky pochodníků opět rozjížděly do svých domovů.

Po roce 1989 Gymnázium pořádání pochodů ukončilo a tak tradice byla zachována jen díky nezávislému sdružení Česká stezka, reprezentované Josefem "Čertem" Krátkým. K němu se v roce 1992 připojil nově vzniklý Sbor pro záchranu hradu Lanšperka. Přes snahu neporušit tradici pochodů došlo k některým změnám. Trasy se ustálily na délkách 8, 15, 25, 35 a 50 km. Většinou vedou směrem na Lanšperk a Žampach, v některých ročnících také na Andrlův chlum a Českou Třebovou. Pořadatelé také přestali zajišťovat ubytování pro pochodníky. Start i cíl je v posledních ročnících v pivnici U Skoby, jejíž personál má pro tyto akce velké pochopení.

Účast se pohybuje mezi 70 - 100 pochodníky, kteří přijíždějí nejen z blízkého okolí (Česká Třebová, Žamberk), ale i ze vzdálenějších míst naší republiky (Olomouc, Ostrava, Praha). Dá se říci, že mnohé tváře se objevují na "Brontosauroví" a "Setkání" rok co rok, a není proto divu, že pochody byly jedním z pochodníků nazvány "rodinnými".

Pořadatelům je někdy vytýkáno, že o pochodech neinformují veřejnost v celostátních turistických kalendářích. Pravdou však je, že není záměrem pořádat "anonymní monstakce", ale právě pochody tzv. "rodinné".

Eva Biedermanová

Krajina lanšperského panství

Turistické zajímavosti v okolí

Ústí nad Orlicí

Okresní město, 15tis. obyvatel. Textilní a strojírenský průmysl. Město vzniklo při kolonizaci zdejšího kraje ve 13.stol. Většího významu dosáhlo po postavení železnice v r. 1845. Barokní náměstí s radnicí z r. 1723. Děkanský kostel Nanebevzetí P.Marie z r. 1776., Původní empírová budova nádraží (Ústí - město), funkcionalistické Městské divadlo (arch. Roškot) Česká Třebová

Město s 18 tis. obyvateli., železniční uzel, textilní a strojírenský průmysl. Město vzniklo ve 13. století, větší význam získalo po postavení železnice (1845). Románská rotunda Sv.Kateřiny z poč. 13. stol. Klacisistní kostel sv. Jakuba Většího. Mariánský sloup na náměstí z r. 1706. Park Javorka. Poutní místo a lázně Hory, místo pobytu B.Němcové v r. 1851.

Rotunda sv.Kateřiny (Česká Třebová)

Románská nejstarší stavební památka východních Čech. V její blízkosti stojí drobná zděná zvonice s dřevěným patrem, upravená na bránu, jež společně s rotundou a přilehlým hřbitovem činí jedinečný komplex. Původ rotundy bývá spojován s litomyšlským klášterem ale její původ a účel je stále nejasný.

Andrlův chlum (559 m n.m.)

Kopec jihozápadně od Ústí n.O., veřejně přístupná rozhledna a chata Hvězda, vlastněná KČT. Z Ústí n.O. vede cesta podél 14 kapliček křížové cesty z r.1775. Poblíž vrcholu je kříž z r. 1659 - U zabitého, východiště značených turistických cest, vhodný terén pro běžkaře.

Mnozí z nás, kteří žijeme v Ústí nad Orlicí a okolí, snad ani nedokážeme ocenit, v jak malebném kraji naši vlasti přebýváme. Často se o tom můžeme přesvědčit až tehdy, když nás navštíví známí z jiných koutů Čech, kteří nešetří chválou na krásu zdejší krajiny. Není snadné na mapě Čech nalézt místo, které by mělo vcelku neporušenou krajinu, dávalo by příležitosti k mnohým výletům za přírodními, historickými a kulturními památkami a zároveň by nebylo příliš zahlceno turistickým průmyslem. A navíc, zdejší kraj je díky hlavní trati přímo po ruce.

Přijměte pozvání na krátký výlet po okolí a podívejte se, co vše lze v okolí Ústí vidět.

Dominantním krajinným prvkem, který určuje ráz krajiny, je údolí řeky Tiché Orlice. Vydáme-li se proti proudu na sever, dojdeme malebným údolím do míst, kterým se říká mezi místními Na Donu, oficiální název ale zní Na Tiché Orlicí. Nalézá se zde sympatická hospůdka, která bývala po řadu let startem a cílem našich pochodů. Od Donu můžeme jít severním směrem po žluté turistické cestě údolím sejfů, na jaře zaplněním bílými květy bledulek, až na Žampach. My se ale vydáme dále proti toku řeky a brzy dorazíme pod zříceninu lanšperského hradu.

Abychom si hrad prohlédli, musíme sice do kopce, ale výstup nám stojí za to. Lanšperk je historické sídlo zdejšího panství, jehož velkou část můžeme přímo z hradu vidět. Jihozápadním směrem se před námi rozléhá město Ústí a nad ním Andrlův chlum s novou rozhlednou. Na severu se tyčí vysoký kopec se zříceninou hradu Žampach a za ním je v dálece možno vidět hřeben Orlických hor. Na Lanšperku navštívíme i novogotickou kapli, odkud se nám odhalí další nebývalý pohled. Na severozápadě můžeme spatřit celé Orlické hory a za pěkného počasí i Krkonoše, na severu pak pohled spočine na Suchém vrchu a Kralickém Sněžníku, východním směrem se rozprostírají Jeseníky.

Z Lanšperka se vydáme po modré turistické značce směrem na jihovýchod. Po třech kilometrech přijdeme na Horákovu kapli, křížovatku turistických cest a významné poutní místo ve zdejší kraji. Ke kapli směrem od vesnice Dolní Dobrouč vede křížová cesta a vedle kaple je pramen vody který ochraňuje soška Panny Marie. Poté, co se osvěžíme a trochu si odpočineme v tomto malebném lesním koutku, hned se vydáme po modré dále, na Třebovské stěny. Terénní zlom se táhne severojižním směrem v délce asi desíti kilometrů od Lanšperka po Třebovické sedlo jihovýchodně od České Třebové. Krajina se pozvolna zvedá od údolí Třebovky, aby v Třebovských stěnách náhle o dvě stě výškových metrů poklesla. Tábořiště na Třebovských stěnách je vhodným místem, kde je možné si opéci buřty občerstvit se.

Od výchozího Ústí nad Orlicí se už vzdalujeme, je načase se proto vrátit. Žlutá trasa nás přivede nejprve do Horního Houžovce. V této, po poválečném odsunu již téměř mrtvé vsi, stojí za to navštívit dřevěný kostelík, uvnitř nádherně vymalovaný. Bez problémů se můžete podívat dovnitř, protože tato jedinečná památka je bohužel značně zdevastovaná.

To už ale pokračujeme dále po žluté přes Knapovec do Ústí nad Orlicí.

V nohách už máme sice něco přes dvacet kilometrů, vyjít ale na Andrlův chlum na rozhlednu je pro nás hračka. Jinou cestou než podél kapliček (křížová cesta) snad ani turista jít nemůže. Za chvíli jsme u chaty Hvězda, vedle které před nedávnem vyrostla nová rozhledna. Podíváme-li se z rozhledny jižním směrem, uvidíme hřeben Kozlovce a Kozlovského kopce nad Českou Třebovou. Zelená turistická cesta, která po hřebeni vede, je oblíbenou cestou na chatu Maxe Švabinského na Kozlově, zvláště pak v zimě pro běžkaře. Západním směrem se otvírá úzké údolí Tiché Orlice směrem k Brandýsu nad Orlicí a Chocni, krásou kterého je překvapen každý, kdo do Ústí přijíždí od Prahy vlakem. A hned nás napadne tip na další výlet: Údolím Orlice podél trati můžeme dojít do Klopot, kde je pěkné posezení ve výletní restauraci. Zpět do Ústí se pak vrátíme po červené přes Řičky a přes Kubinčák.

Dnes už toho ale bylo dost a tak výlet ukončíme na chatě Hvězdě u skleničky dobrého čaje nebo tradičním českým vychlazeným nápojem.

Dvoustranu připravil L.Kubišta

Tento článek by se možná měl jmenovat krajina Ústeckoorlicka, je však otištěn ve Sborových listech. Čtenář tak snad tuto drobnou historickou repliku autorovi promine.

CHRUDIMSKO.

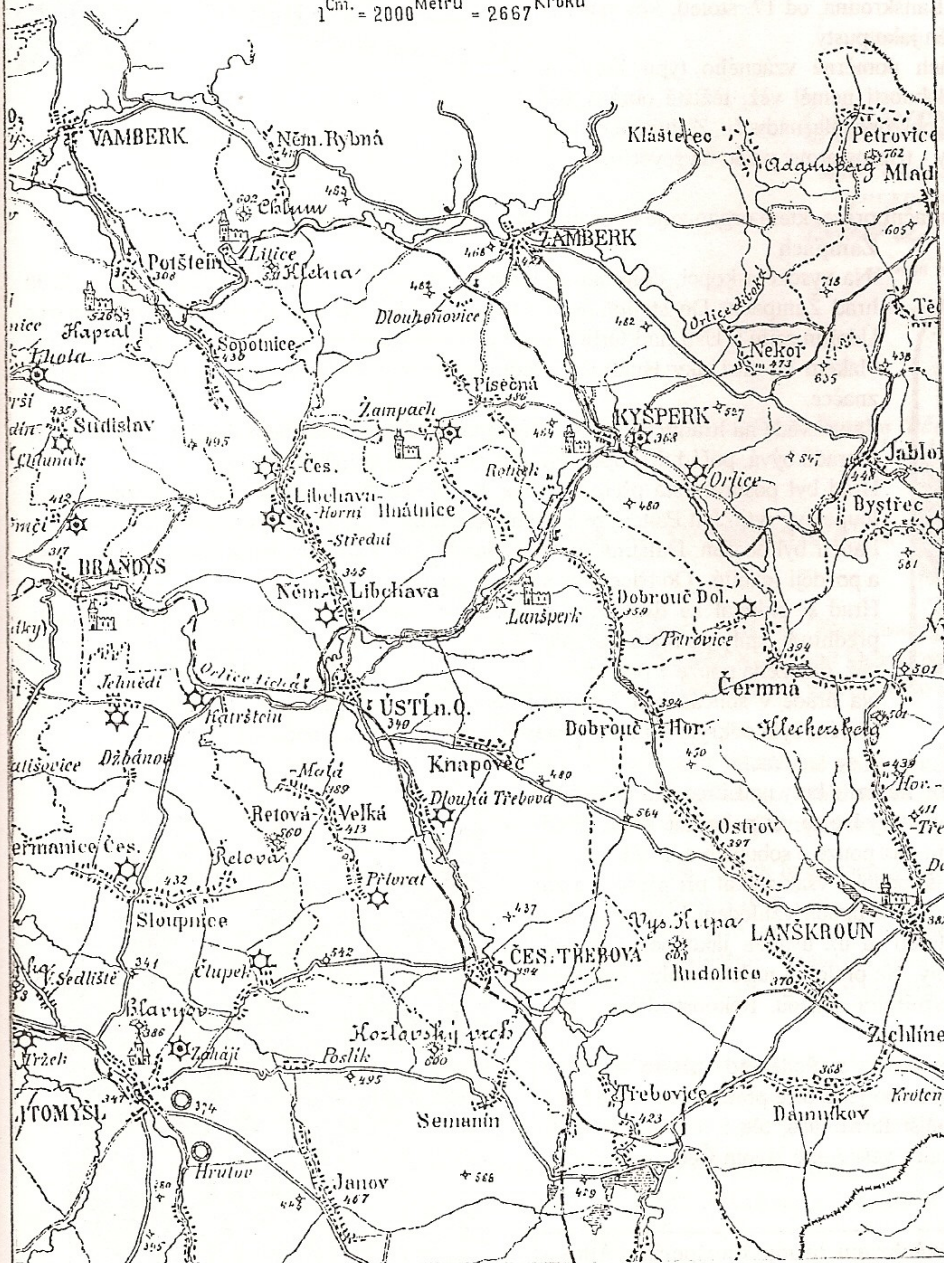
STAROBYLÉ HRADY, TVRZE A ZÁMKY.

DLE UDÁNÍ PROFESSORA AUG. SEDLÁČKA.

1:200,000

Km. 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 10 Km.

1 Cm. = 2000 Metrů = 2667 Kroků

Mapka převzata z : Sedláček A.: Hrady, zámky a tvrze Království českého

Kozlovský kopec (601 m n.m.)

Kopec západně od České Třebové, na vrcholu chata Maxe Švabinského. Východiště značených turistických cest, vhodný terén pro běžkaře. V blízké vsi Kozlov dům Maxe Švabinského s originální malbou na štítě.

Horákova kaple

Poutní místo poblíž vsi Dolní Dobrouč. Kaple a pramen údajně léčivé a zázračné vody. Křížovatka turistických značených cest.

Lanšperk

Zřícenina hradu z 13.stol.. Hrad byl centrem zdejšího panství, zpustl ke konci 16.století, kdy se správa přenesla do Lanškrouna. Novogotická kaple z r. 1898. Výhled na Orlické hory, Rychlebské hory a Jeseníky.

Žampach

Na kopci nad vsí jsou zříceniny hradu založeného okolo r. 1300 a zpustlého po třicetileté válce. Ve vesnici je pak zámek, který je využit k sociálním účelům. Za zmínku stojí i dřevěná zvonice před hospodou.

Brandýs nad Orlicí

Výletní a lázeňské městečko. Nad městem jsou zbytky hradu z přelomu 14 a 13. století, dále pak zámček z 18. století, novobarokně přestavěn. V městečku pobýval J.A.Komenský, který zde dokončil Labyrint světa a ráj srdce.

Horní Houžovec

Stará osada s dřevěným osmibokým roubeným kostelíkem P.Marie (postaven okolo r. 1800), tč. značně zdevastovaný.

Údolí sejfů

Údolí zarostlé olšovým s bohatým výskytem bledule jarní. Okolí se vzácnou květenou je sledovanou botanickou lokalitou.

Klopoty

Výletní osada západně od Ústí n.O. v údolí Tiché Orlice.

Mandl

Rekreační osada nad vsí Řetová s rybníkem, zachovalý empírový objekt bývalé mandlovný z pol. 19.stol.

Presy

Rekreační oblast s rybníky. Na ostrůvku na Dolním rybníku bývala vodní tvrz, která zanikla v 15. stol. Pension „Na Presích“

Hrady v blízkém okolí

Lanšperk

Lanšperk je zřícenina středověkého hradu, která se tyčí nad údolím Tiché Orlice mezi Ústím nad Orlicí a Letohradem. Hrad dal jméno později i visce, která vznikla z předhradí.

Na Lanšperk se můžete vydat buď pěšky z Ústí nad Orlicí údolím Tiché Orlice, nebo vlakem přímo pod kopec. Od nádraží vede do vsi zelená turistická značka. Hrad je vidět již z dálky a lze na něj pohodlně dojít po značené odbočce. Areál hradu je volně přístupný po celý rok.

Hrad Lanšperk býval správním centrem historického Lanšpersko-lanškrounského panství. Byl založen někdy za vlády Přemysla Otakara II ve 2. třetině 13. století a sloužil jako východisko kolonizace zdejšího kraje. Mezi nejvýznamnější držitele patří zbraslavský klášter, později Kostkové z Postupic a Pernštejnové. V polovině 16. století se správa panství přesunula do Lanškrouna, od 17. století, kdy panství získávají Lichtenštejnové, je již hrad uváděn jako pustý.

Lanšperský hrad je příkladem v Čechách poměrně vzácného typu hradu s plášťovou zdí. Hrad s největší pravděpodobností neměl věž, těžiště obrany tak spočívalo na mohutné opukové zdi, která obklopovala nádvoří. Z vnitřní strany obvodové zdi vylly přistavěny obytné stavby - tříprostorový palác na severní straně a další palácová stavba na západní straně.

V současné době na hradě probíhají konzervační práce, které organizuje Sbor pro záchranu hradu Lanšperka.

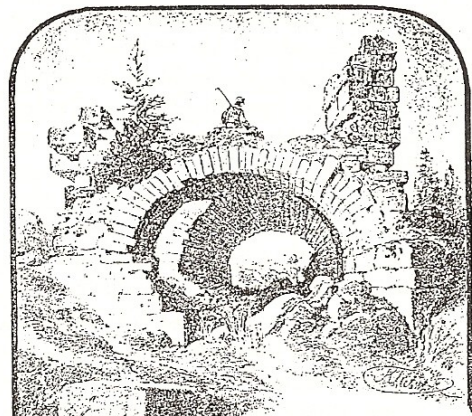
Žampach

Na vysokém kopci, dominantě místního kraje, byl vystavěn někdy okolo r. 1300 hrad Žampach. Do stejnojmenné vsi pod hradem je možné dojít po žluté značce Údolím sejtů z Ústí nad Orlicí, nebo po červené z Letohradu. Je také možné přijet vlakem do zastávky Hnátnice a odtud se vydat na Žampach po modré a zelené značce.

Ze vsi vede na hradní zříceninu červená odbočka. Cesta není dlouhá, ale, jak už to u hradů bývá, pořád do kopce. Hrad je celoročně volně přístupný.

Hrad byl postaven na přelomu 13 a 14. století a mezi nejznámější držitele patří loupeživý rytíř Jan Pancíř ze Smojna. Hrad byl r. 1355 dobyt králem Karlem IV. a Pancíř byl oběšen. Dalšími vlastníky hradu byli Žampachové z Potštejna, Bukovští a později Jezuité. Od třicetileté války je pustý.

Hrad se skládal ze dvou částí, oddělených mohutným příkopem. V první části, předhradí, stály po boku hospodářské budovy a pivovar. V předhradí patrně stála i věž, doložená pouze z pramenů. V druhé části hradu stával palác se vstupní branou. Na hradě v současnosti probíhají záchranné práce a archeologický výzkum, při kterém byla odkryta kruhová cisterna náležející pravděpodobně pivovaru.

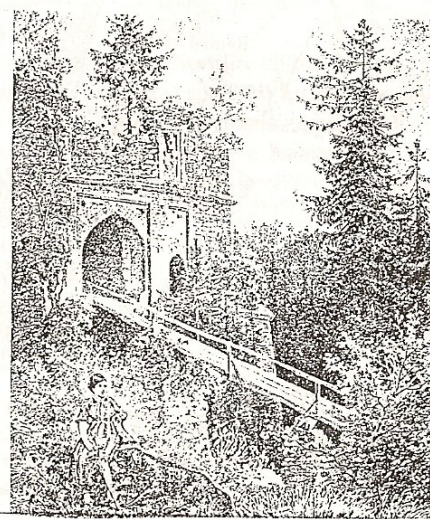
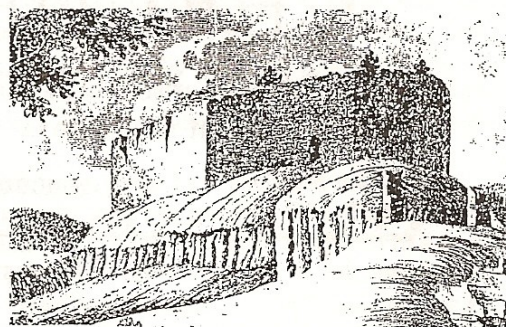
Litice

Když vyjdete z Potštejna proti proudu Orlice, narazíte brzy na Litice. Na úzké šíji, kterou obtéká řeka je pak postaven hrad, na který lze ze vsi pohodlně dojít. Hrad je otevřen od dubna do října, v dubnu a říjnu pak pouze o sobotách a nedělích.

Hrad byl založen koncem 13. století, nynější podobu však získal při přestavbě za Jiřího z Poděbrad. Od 16. století význam hradu upadá vzhledem k sousednímu Potštejnu i špatné přístupnosti. Od 17. století je už uváděn jako polozbořený, některé části ale byly hospodářsky využívány. Na přelomu našeho století byl hrad částečně opraven a tak uchráněn před definitivní zkázou. Rekonstrukční práce probíhají na hradě i v současné době.

Litice jsou největším stavebním počinem Jiřího z Poděbrad, přesto však ve srovnání s hradní architekturou Václava IV nebo jeho otce představují spíše krok vzad. Svědčí o tom ne zrovna nejmodernější fortifikace, ale i mnohem chudší vnitřní výzdoba. Litice jsou svědkem stagnace veškerého života Čech v důsledku husitské revoluce.

Sborové listy. Příležitostník Sboru pro záchranu hradu Lanšperka. Adresa redakce: Sbor pro záchranu hradu Lanšperka, Lanšperk 55, 561 01 Hnátnice
Přílohu připravili E.Biedermanová a L.Kubišta.
© Sbor pro záchranu hradu Lanšperka, 1998

Kresby na této straně převzaty z publikací A. Sedláčka a Herbera